

Huib de Vriend: Maar wat jij bedoelt, is toch precies wat in de bijbel bedoeld wordt? (1991)

Sieth Delhaas

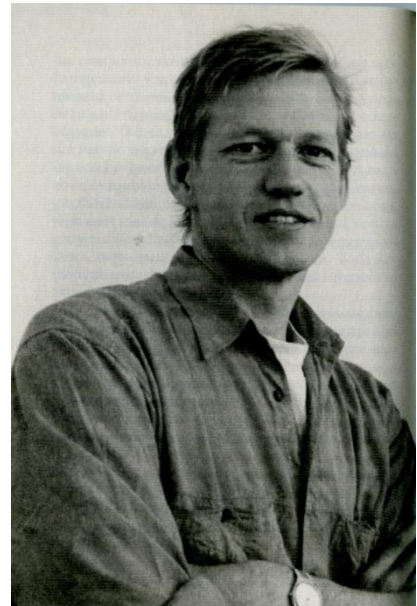
De Bazuin, 28 juni 1991

Huib de Vriend, 33 jaar, studeerde aan de Landbouwwuniversiteit te Wageningen, is sinds vijf jaar als vrijwilliger werkzaam bij de Sectie Biotechnologie en Voedselproductie van het Studium Generale van de LU, werkt sinds mei 1991 in deeltijd als beleidsmedewerker bij de Stichting Consument en Biotechnologie, een samenwerkingsverband van de Consumentenbond en Konsumenten Kontakt te Den Haag, is medeauteur van het boek 'Oogst uit het lab', leeft in een woongroep te Wageningen.

“Tijdens mijn studie landinrichting en planologie kreeg ik veel te maken met ideale procedures zoals die uitgedacht worden door planologen en hoe die in de praktijk moeten werken. Toen ik echter in contact kwam met een groep jonge boeren in Noord-Holland met wie ik in een project moest samenwerken, ontdekte ik dat die ideale procedures niet kloppen. Wat onderzoekers hebben bedacht is niet het belangrijkste en ik ontdekte dat wat onderzoekers hebben bedacht over juistheid en waarheid heel goed weerlegd kan worden. Dat heeft te maken met hoe je naar de dingen kijkt en hoe je met mensen omgaat.

Er zijn twee dingen bij mij van belang geworden: Allereerst de omgang met mensen, waarover ik heel sterk ben gaan nadenken – en dan vooral hoe onderzoekers en institutionele organisaties zoals overheidsinstanties, omgaan met mensen en wat ik daar verkeerd in vind en hoe ik dat zelf anders zou willen doen; en ten tweede hoe het zit met de waarheden en juistheden zoals die vanuit de wetenschapswereld worden verondersteld en op welke manier je tegen die dingen kunt aan kijken. Wat zijn de consequenties daarvan. Die gedachten hebben tijdens mijn studie sterk doorgewerkt en die houden me nog steeds bezig. Ik wil proberen mensen serieus te nemen en proberen als mensen iets zeggen hun achterliggende motieven te begrijpen, daarover in discussie te gaan en met de resultaten daarvan iets te doen. Ik vind het belangrijk dat mensen de kans krijgen om met datgene wat ze denken, wat voortkomt uit hun eigen leefwereld, een verbinding te leggen; omdat vervolgens ook aan andere mensen te kunnen doorgeven zodat ze er samen iets mee kunnen doen. Op die manier zouden mensen zelf meer vorm kunnen geven aan hun leefwereld.

Je opleiding is ontzettend dominant. Als je VWO en later de universiteit doet, dan wen je aan een bepaalde manier van kijken. Kom je met de praktijk in aanraking dan komt het beeld dat je je met behulp van die wetenschappelijke kennis hebt gevormd weer op z'n kop te staan. Ik kom wel uit een boerenomgeving maar tijdens je puberteit ga je je natuurlijk afzetten tegen thuis en je ouders en sta je veel meer open voor watje elders leert.

Toen ik vierentwintig was, heb ik een jaar vrijwel niet gestudeerd omdat ik vreselijk ging twijfelen of ik wel verder moest gaan met op deze manier kennis op te nemen. Dat is niet zo'n onbekend verschijnsel, het is een manier van bezinning. Voordat ik naar Wageningen ging, had ik enkele maanden natuurkunde in Delft gestudeerd omdat ik nucleaire fysica wilde doen vanuit mijn antikernenergie denken. Ik meende dat als ik er maar genoeg van wist, ik binnen de kernenergiebeweging wel met goede argumenten kon komen. Ik vind dat nog steeds waardevol maar het past niet bij mij om zo bezig te zijn. In Delft zag ik mensen heel fanatiek bezig die aan een relatieve leek die ik als eerstejaars toch was, niet eens konden uitleggen waarmee ze bezig waren. Toen heb ik voor Wageningen gekozen. Natuurwetenschappen spreken me nog steeds aan, ook de bio-nucleaire wetenschappen waar de gentechnologie uit voortkomt zijn razend interessant, maar ik houd me nu vooral met de grondslagen ervan bezig.

In de zeventiger en tachtiger jaren zijn er in de natuurwetenschappen belangrijke ontdekkingen gedaan waardoor er naast de ordetheorieën ook chaostheorieën zijn ontwikkeld. Chaos zou nu weleens minstens zo belangrijk kunnen zijn als de veronderstelde orde-theorieën. In die chaostheorie is er ook plaats voor de onderzoeker zelf.

Ik ben steeds meer met het democratiseringsvraagstuk gaan doen om mogelijkheden te ontwerpen hoe mensen een democratische controle kunnen krijgen over hun omgeving en dat niet alles zomaar over hen heen gaat. Hoe kun je mensen zelf daar ook voor interesseren. Na mijn studie was ik op de landinrichting uitgekeken en heb ik me in de biotechnologie verdiept. Vijf jaar geleden was dat een goed moment want die technologie was heel nieuw en het lag toch sterk in het verlengde van mijn denken over democratisering. Ik ben met twee medestudenten gaan werken op het Studium Generale van de Universiteit en samen hebben we naast allerlei ander voorlichtingsmateriaal het boekje 'Oogst uit het lab' geschreven.

We wisten dat er op het gebied van die technologie van alles stond te gebeuren en Piet Schenkelaar, Vincent Lucassen en ik vonden dat wij er op die manier voor moesten zorgen dat mensen binnen organisaties dit allemaal te weten kwamen en erover zouden gaan nadenken. Mensen moeten ervan weten want het gaat alsmaar door en de ontwikkeling van die technologie is ontzettend moeilijk bij te sturen als ze in gang is gezet.

Ook vanuit mijn persoonlijke visie vind ik dat alles niet zomaar door moet gaan. De bedreiging voor mij is dat de mens in het algemeen steeds verder af komt te staan van zijn oorsprong. Waar kom je als mens vandaan? Wie ben je? Als je aan het voedsel van de mens gaat sleutelen en rommelen dan vervreemdt de mens op den duur van zichzelf en van zijn omgeving. Die vervreemding zie je nu al sterk en dat heeft de samenleving er niet echt prettiger op gemaakt.

Ik heb gelezen dat er in Amerika steeds meer een soort graasgedrag ontstaat. De consument houdt zich steeds minder aan bepaalde 'maaltijden' en neemt steeds meer hapjes tussendoor die vlug klaar te maken zijn en die qua samenstelling door de levensmiddelenfabrikant worden voorgedrukt. Alles wat je aan voedingsmiddelen nodig hebt zit er in en daar hoef je dan zelf niet meer over na te denken. Die ontwikkeling heeft verstrekende gevolgen voor de sociale contacten tussen mensen. Eten heeft een belangrijke sociale functie: Rustig met elkaar aan tafel zitten, informatie uitwisselen, bij elkaar informeren hoe je het die dag hebt gehad en wat je morgen gaat doen. Als je niet meer weet wat het is om een maaltijd te bereiden en samen te eten, dan ben je al vervreemd van je omgeving.

Ook die bereidingskant is belangrijk en helaas is het nog meestal zo dat vrouwen die bereidingskant voor hun rekening moeten nemen. Het is een heel belangrijke functie, niet alleen dat je dat voor jezelf doet maar ook voor anderen. Je legt er een stuk zorg in voor anderen en ook dat hoort bij het mens-zijn. Al die aspecten verdwijnen bij het gebruik van kant-en-klaar maaltijden waar de fabrikanten ons aan willen hebben. Omgang van mensen met elkaar en met de natuur is volgens mij essentieel voor het bestaan.

In mijn opvoeding heb ik geleerd dat het belangrijk is om met andere mensen rekening te houden. Ik maak me zorgen als ik om me heen kijk hoe mensen met elkaar omgaan. Nu kan het gebeuren dat een Turk in het openbaar vervoer wordt neergeslagen en dat geen omstander een vinger uitsteekt. Dit soort ontwikkelingen vind ik afschuwelijk. Ik ben zelf ook een product van deze samenleving en ik merk dat ik soms gedwongen word op een manier met mensen om te gaan die ik eigenlijk niet wil. Ik heb dat sterk als ik contact heb met mensen uit het bedrijfsleven die een belang proberen te behartigen vanuit een machtspositie, waarbij ze kapitaal en vaak ook het beleid achter zich hebben. Als je tegen dat beleid wilt knokken dan moet je soms middelen gebruiken die je liever niet gebruikt. Laatst had ik contact met een belangenvereniging van een fabrikantengroep die diergeneesmiddelen levert. Zeg maar een lobbyclub. Onder die geneesmiddelen valt ook BST, een groeihormoon voor koeien. Die club vindt dat Nederland niet zo moeilijk moet doen om dat hormoon te verbieden. Ik maak hen duidelijk wat de consument wil en ze proberen mij dan te overreden omdat ze je zien als een opinion-leader, iemand die wel eens belangrijk kan zijn om consumenten of belangenorganisaties over te halen. Als ik 'ja' zeg, dan gaan anderen ook wel 'ja' zeggen. Ik wil op zich best met die mensen praten, maar ze stellen zich eenzijdig op en ze luisteren niet echt naar de argumenten die ik aandraag. Op dat moment wordt het duidelijk dat je twee aan elkaar tegengestelde belangen vertegenwoordigt. Als zij dan op een bepaald moment zeggen: zo komen we niet verder, dan stel ik me ook hard op zeg: maar ik hoef toch niet verder te komen, jullie willen dat toch. Dan is voor mij de kous af. Dat is niet mijn manier van met mensen omgaan en daardoor leef je soms in twee werelden, maar dat moet dan maar. Het is heel belangrijk te begrijpen waarom mensen leven zoals ze leven en op welke gronden ze hun keuzes maken.

De overheid en het bedrijfsleven maken zich behoorlijk druk over de acceptatie van biotechnologie. Het bedrijfsleven denkt dat als het de mensen voorlicht, zij beter weten waarom het gaat en dat men dan wel inziet dat het allemaal wel meevalt, dat het bedrijfsleven alles wel goed afweegt en dat de mensen het dan wel zullen accepteren. De overheid heeft meer de houding van: het is belangrijk dat mensen op grond van informatie kunnen aangeven wat ze wel of niet wensen. Ik denk dat er nog een stuk bijkomt, namelijk het scheppen van kaders waardoor datgene wat mensen of organisaties als hun wensen te kennen geven, ook vertaald wordt in beleid. We moeten naar een situatie toe waarin er al in een heel vroegtijdig stadium nagedacht wordt over de doelen en de middelen, of die goed zijn, of er een alternatief is en of er middelen zijn die misschien veel effectiever zijn.

Hier in Wageningen worden miljoenen gespenseerd aan biotechnologisch onderzoek terwijl er ook een vakgroep voor alternatieve landbouw is die ergens achteraf in een paar oude barakken onderzoek doet. De belangstelling voor dat onderzoek is wel groeiende maar te langzaam. Zij moeten werken vanuit een achterstandspositie. Ik weet dat ik een ideale situatie schets, maar je moet proberen om vanuit al die verschillende belangen van tevoren na te denken waar we met z'n allen naar toe willen en wat we willen, in plaats van de

ontwikkelingen maar te laten komen en af te wachten of je dat wel of niet wilt binnen onze mensenmaatschappij. Als het resultaat er eenmaal is wordt het wel gekocht en wordt er mee gewerkt. Terwijl het misschien allerlei negatieve bijeffecten heeft die pas later blijken.

Mensen zouden zich veel meer als onderdeel van de natuur moeten beschouwen en dan vooral vanuit de gedachte dat de mens in staat is om na te denken en vandaaruit moet handelen. Als je discussies aangaat met mensen met een christelijke achtergrond dan hoor je steeds twee dingen die naar voren worden gebracht:

- *rentmeesterschap, datgene wat God geschapen heeft zoveel mogelijk beheren en niet beheersen;*
- *de talenten en het gebruik daarvan.*

Er zijn talloze mensen die vinden dat ze hun talenten mogen gebruiken om in te grijpen in de natuur als we het maar op een verantwoorde manier doen. Er zijn mensen die vinden dat je die natuur zoveel mogelijk mag gebruiken en anderen die vinden dat je de natuur niet mag beheersen. Dat zijn belangrijke nuances, het is maar net hoe je het ziet. Zowel talenten als rentmeesterschap stellen mensen boven de natuur. Ik ken de bijbelverhalen van de zondagsschool, we hoefden niet naar de kerk en verder heeft dat allemaal nooit zo'n indruk op me gemaakt. Ik ben er pas veel later over gaan nadenken en ik stond er toen al los van. Als ik nu om me heen kijk en mensen over dit soort dingen hoor praten vind ik wel dat je met hun zienswijze rekening moet houden, maar ik zie het niet als een positief gegeven om met de natuur om te gaan. Ik weet nooit of het samenhangt met de christelijke moraal of dat het gewoon samenhangt met de hebzuchtigheid van mensen; het steeds meer willen hebben of het hebzuchtig worden gemaakt. Als ik mensen vanuit de christelijke hoek daarover hoor, dan merk ik dat er heel veel variatie in hun standpunten zit. Ik ben dan geneigd niet een discussie over die bijbelteksten aan te gaan maar te proberen om mensen bij zichzelf te rade te laten gaan en te zeggen: kijk om je heen. Die bijbelteksten kunnen best een steuntje in je rug zijn en ik respecteer ook dat mensen die discussie in die context willen plaatsen, maar uiteindelijk komt het op jezelf aan. Dat blijkt ook gewoon en dat is belangrijk voor mij. Ik heb daar weleens een discussie met mijn moeder over en dan zegt ze: maar wat jij bedoelt is toch precies wat er in de bijbel mee bedoeld wordt! Nou ja, dat kan best zijn, maar ik heb er geen behoefte aan dat te benoemen.”